

СИНДИКАТ СУДСКЕ ВЛАСТИ - ССВ
11500 Београд, Обреновац, Омладинска 11
мејл: sindikatsudskevlasti@gmail.com
сајт: sindikatsudskevlasti.com
тел. 069/24-35-222
ПИБ 114805958, МБ 18826518

Примедбе Синдиката судске власти на Нацрт Закона о ауторском и сродним правима

Повод, основ и оквир достављања примедби

У складу са јавном расправом коју је објавило Министарство привреде, а у вези са Нацртом закона о ауторском и сродним правима (март 2026), достављамо следеће примедбе и предлоге ради унапређења текста Нацрта у делу који се односи на:

1. висину и механизме утврђивања регулисаних накнада;
2. недостатак судске заштите за поједине категорије стваралаштва (посебно творевине фолклора);
3. организацију и ефикасност судске заштите, са посебним освртом на специјализацију и концентрацију надлежности у материји интелектуалне својине.

I. Висина регулисаних накнада

Нацрт предвиђа, као пример нормативно утврђене (регулисане) накнаде, накнаду по основу права слеђења, при чему се висина накнаде одређује процентуално по „степеницама” и уз апсолутни максимум, те Нацрт прописује да накнада не сме износити више од 12.500 евра (у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан препродаје).

Истовремено, Нацрт уређује право аутора на правичну накнаду од увоза/продаје уређаја и празних носача, уз систем утврђивања листе од стране Владе и обрачун преко тарифа у оквиру колективног остваривања.

Полазимо од чињенице да је циљ оваквих института да обезбеде одржив и предвидив извор прихода ауторима и носиоцима сродних права, уз правичну равнотежу интереса корисника и носилаца права. Тај приступ је усклађен са европским стандардима: (а) институт правичне накнаде у контексту изузетака (нпр. приватно умножавање) везан је за критеријум штете и захтев правичне равнотеже; (б) тарифе у режиму колективног управљања треба да буду засноване на објективним критеријумима и разумно повезане са економском вредношћу коришћења.

Имајући у виду да се у Републици Србији културно и уметничко стваралаштво дели на тржишно оствариво и оно које се делом фактички ослања на државне програме јавног финансирања и суфинансирања, сматрамо да је посебно важно да регулаторни оквир за накнаде (када су оне законом предвиђене или када држава кроз сагласности и надзор посредно утиче на тарифе) буде постављен тако да обезбеђује стварну компензациону функцију накнада. Тиме се доприноси економској самосталности аутора и смањује потреба да се у пракси ослањање на јавне позиве и конкурсе доживљава као доминантан компензациони механизам, што је важно и из угла очувања аутономије стваралаштва.

Предлог нормативне дораде:

Предлажемо да се у одредбама о принципима за утврђивање тарифа и правичних накнада изричито нагласи да висина накнада мора остваривати стварну компензациону функцију и бити разумно повезана са економском вредношћу коришћења, уз обавезу периодичног преиспитивања (нпр. у редовним временским интервалима) критеријума на основу којих се тарифе и правичне накнаде одобравају/утврђују, у поступку који укључује релевантне носиоце права и репрезентативне кориснике.

Конкретно, предлажемо допуну члана 214. Нацрта (Основни принципи за одређивање тарифе) и члана 217. Нацрта (Одређивање висине износа правичне накнаде), тако што би се додао нови став (или нови ставови) следеће садржине:

Предлог допуне члана 214.:

„При одређивању тарифе и најнижих износа накнада, водиће се рачуна да накнада задржи компензациону и стимулативну функцију у односу на носиоце права, те да буде разумно повезана са економском вредношћу коришћења предмета заштите, уз примену објективних и недискриминаторних критеријума.”

Предлог допуне члана 217. (нови став):

„При утврђивању висине правичних накнада из чл. 41. и 44. овог закона, нарочито се води рачуна да износ правичне накнаде обезбеђује адекватну компензацију носиоцима права у складу са сврхом института правичне накнаде, узимајући у обзир вероватну штету, обим коришћења и економске околности релевантне за конкретну врсту коришћења.”

Оваква допуна би изричито везала Нацрт за европске стандарде о „fair compensation/appropriate remuneration” и „reasonable tariffs”, без задирања у преговарачку аутономију организација и корисника, али уз јачи нормативни ослонац да износи не буду сведени на симболичан ниво.

II. Изостанак судске заштите за творевине фолклора

Нацрт изричито прописује да ауторскоправном заштитом нису обухваћене творевине фолклора у свом изворном облику (нпр. народне песме, народне игре, народна књижевност и сл.), уз напомену да ова одредба не утиче на заштиту оригиналног ауторског дела које је инспирисано фолклором.

Овакво решење у пракси оставља празнину у судској заштити за оне ситуације у којима се ради о изворним традиционалним изразима, без индивидуално одредивог аутора, а са реалним ризиком од непримерене комерцијализације, искривљавања извора или лажног представљања порекла.

Међународна пракса познаје моделе *sui generis* заштите „израза фолклора/традиционалних културних израза”, нарочито кроз UNESCO/WIPO Модел-провизије (1982), које предвиђају заштиту од недозвољене експлоатације и других прејудицијалних радњи, уз могућност овлашћења надлежног органа или заједнице и предвиђање цивилних правних средстава.

Такође, UNESCO Конвенција о заштити нематеријалног културног наслеђа (2003) наглашава обавезу држава да обезбеде мере заштите и очувања нематеријалног културног наслеђа, што укључује и традиционалне изразе који се преносе генерацијама.

Предлог нормативне дораве:

Предлажемо да се, уз задржавање става да творевине фолклора у изворном облику нису ауторско дело, Нацрт допуни одредбом која би успоставила посебан режим заштите (сui генерис) или макар процесну основу за судску заштиту кроз активну легитимацију одређеног субјекта (нпр. надлежног органа или овлашћеног тела) у случајевима недозвољене експлоатације и прејудицијалних радњи.

Конкретно, предлажемо увођење новог члана после члана 8. Нацрта, нпр. „Члан 8а”:

Предлог новог члана 8а (Посебна заштита израза фолклора):

- (1) Изрази фолклора, односно традиционални културни изрази у изворном облику, штите се од недозвољене комерцијалне експлоатације ван њиховог традиционалног или уобичајеног контекста, као и од радњи које су прејудицијалне по културне интересе заједнице из које потичу, нарочито од искривљавања садржаја и лажног приказивања извора.
- (2) У поступцима заштите из става 1. овог члана, активну легитимацију за подношење тужбе и предлагање привремених мера има надлежни орган одређен посебним прописом, односно овлашћено тело које поступа у јавном интересу заштите културног наслеђа.
- (3) При објављивању и јавном саопштавању препознатљивих израза фолклора, извор се означава навођењем заједнице и/или географског подручја из којег израз потиче, осим када је то објективно немогуће.
- (4) Посебним прописом ближе се уређују: критеријуми за утврђивање надлежног органа/тела, поступак давања одобрења за комерцијална коришћења ван традиционалног контекста, као и намена евентуално прикупљених средстава у сврху очувања и промоције културног наслеђа.

Овакво решење би попунило празнину у судској заштити, уз минимално одступање од основне концепције ауторског права и ослањање на већ постојеће међународне моделе заштите израза фолклора.

III. Судска заштита, концентрација надлежности и специјализација

Нацрт садржи релативно разрађен оквир грађанскоправне заштите: дефинише појам повреде (укључујући и неплаћање накнаде прописане законом или уговором), прописује круг лица овлашћених да поднесу тужбу, као и типичне тужбене захтеве (утврђење повреде, забрана, накнада штете, искључење из промета, уништење, објављивање пресуде и др.).

У погледу делотворности ових инструмената, релевантни европски стандарди инсистирају да мере и правна средства буду правична, ефективна, пропорционална и одвраћајућа, без непотребних компликација, трошкова и застоја.

Међутим, питање организационе ефикасности судске заштите у домаћем систему је тесно повезано са важећом концентрацијом надлежности у споровима интелектуалне својине. Важећи оквир предвиђа да су за спорове о ауторским и сродним правима на територији Републике Србије надлежни Виши суд у Београду и Привредни суд у Београду (у зависности од природе спора и странака).

У пракси, и поред концентрације, специјализација није на оптималном нивоу уколико у оквиру наведених судова нису стабилно формиране организационе целине (одељења/већа) која поступају претежно или искључиво у предметима из области интелектуалне својине, што може отежати уједначавање праксе и продужити трајање поступака (посебно у предметима који захтевају специфична знања о колективном остваривању, тарифама, дигиталним облицима коришћења и доказивању обима повреде).

Додатно, у кривичноправном сегменту, организација надлежности јавног тужилаштва (и последично судова) примарно зависи од запрећене казне (до 10 година – основна тужилаштва; преко 10 година – виша тужилаштва, уз изузетке). Тај модел, иако системски разумљив, доводи до расутог поступања по предметима који се у суштини односе на исту материју (ИС), што може отежати развој уједначеног и специјализованог приступа у пракси.

Предлажемо да се у Нацрт, у делу „Заштита ауторског и сродних права”, укључи одредба (или прелазна завршна одредба) којом се иницира институционална специјализација.

Конкретно, предлажемо додавање новог члана у оквиру Главе VI (Заштита), нпр. после члана 280. Нацрта:

Предлог новог члана 280а (Специјализација поступања у предметима из области ауторског и сродних права):

- (1) У циљу обезбеђивања делотворне и уједначене судске заштите права из овог закона, поступање у споровима из области ауторског и сродних права организује се уз принцип специјализације судија и судског особља у складу са прописима о уређењу судова и унутрашњем уређењу судова.
- (2) Руководилац правосудног органа предузеће мере ради одређивања судија које претежно поступају у овим предметима и ради обезбеђивања континуиране стручне обуке.
- (3) О спроведеним мерама из ст. 1. и 2. овог члана надлежни органи обавештавају јавност у оквиру годишњих извештаја о раду.

Уколико се процени да Нацрт као системски закон није место за овакву одредбу, алтернативно предлажемо да Министарство привреде, као иницијатор, формално предложи међуресорну координацију ради допуна релевантних прописа о организацији судова и тужилаштва, са циљем јаснијег и стабилнијег профилисања специјализованог поступања у материји интелектуалне својине.

Закључак

Сматрамо да би предложене допуне повећале нормативну јасноћу и практичну делотворност Нацрта: (1) кроз јачи ослонац да накнаде остварују стварну компензациону функцију и буду тржишно и економски утемељене; (2) кроз попуњавање празнине у заштити творевина фолклора; (3) кроз подстицај специјализацији и уједначавању праксе у судској заштити.

У Београду, 06.04.2026. године

Председник Синдиката судске власти
Немања Ђурић

